

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Pataki József*

Cím: *Árpád ébredése*

Forrás: *hagyomány*

Bp
(Hely)

1928. 2. 26.
(Idő)

(Köt. v. fü.)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Nemzeti Színház

Idő

"1837"

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Árpád ébredése

— A Nemzeti Színház diszleodása alkalmából —

Kilencven esztendővel ezelőtt Pest még egészen kis város volt. Jóformán csak a Belvárosból állott. A mai világvárosi jellegű Rákóczi-ut (melyet akkor Hatvani országutnak neveztek) egészen kívül esett a városon.

Idé már nem vezetelt járda. Itt nem volt kikövezve a kocsit. Itt csak afféle félszeres beszállhelyek voltak, ahova kocsival érkeztek a város parasztok.

A városnak ez a része egészen külvárosi jellegű volt. Talán csak a Beleznay-kert volt valamennyire uriasabb hely ezen a környéken. Egyébiránt hosszú földszintes házak terpeszkedtek az út mentén — vegyes szépségű lebujokkal és kocsmákkal. A kényesebb izlésű városi nép nem igen járt erre, mert itt bizony nagy volt a por és nagy volt a sár.

És tekintetes Vörösmarty Mihály ur, a nemes vármegye táblabírája és a „Szózat” koszorus költője 1837 augusztus 22-én mégis idevezette az általa feltámasztott Árpád vezért, hogy megmutassa neki a magyar nemzet legujabb büszkeségét, félszázados vágyának boldog megvalósulását: a Nemzeti Színházat

És ezen az estén sűrű egymásutánban robbogtak ide — a poros külvárosba — a salangos négyes fogatok, a tükör simaságu uri hintók. Büszkén prüszögő paripák repítették a díszbeöltözött tekintetes urakat és asszonyságokat a Nemzeti Színháznak éppen csak hogy bevakolt homlokzata elé . . .

A színház előtt nagy tömegekben állott a nép . . . Köztük bizonyos Lukács György nevezetű napszámosember, aki szegény, nincsetlen párta létére pusztán hazafias lelkesedésből két álló hétig ingyen hordta a falakra a léglát.

A nemes vármegye ezt a páratlan lelkesedést azzal honorálta, hogy Lukács György részére ingyen bemenetelt biztosított az első előadásra.

Tiszteletjegy az ünnepi megnyitóra! Nagy dolog volt ez. Mert a jegyek igen kapósak voltak. Sokan, akik már nem tudtak jegyhez jutni, az előadás előtti napon belopóztak a nézőtérre s ott bujkáltak egész éjjel, egész nap, hogy a nemzeti ünnepet végignézhesek.

Mert nagy nemzeti ünnep volt az! Pesten, a német Pesten, ahol addig jóformán csak a nemes vármegye udvarháza képviselte a magyarságot, végre felépült az első magyar színház . . .

Ünnepnek érezte ezt minden magyar ember, ur, paraszt egyaránt. Ünnep volt ez attól a perctől fogva, amikor nemes Pest vármegye alispánja, a nagytekintélyű Földváry Gábor tekintetes ur, sajátkezűleg nyomta le az első ásonyomot a színháztelek földjébe.

Oh igen. Nagy ünnep volt ez. A lelkek ünnepe, telve hős megihatottsággal és hazafias örömmel. Ünnepi dísz öltött erre az alkalomra a színpad is, meg a színház-jegy is.

A színpad szép nyomású kék keretben, piros betűkkel hirdette a színrekerülő darabok címét: „Árpád ébredés”-ét és „Belizár”-t; a megnyitó előadás jegyein pedig a színház-épület rajza volt látható a következő sorok kíséretében:

„Itt kicsiben látható, a' mit Pesten nagyban is látsz már:
A' heven óhajtott nemzeti színpalotát.
Vedd szívesen képét 's a' mit én neked, azt neki óhajtsd:
Hosszu pályádat ne nehezítse vihar”.

Ez a jól gördülő disztihon szinte a fűnkbe csendíti azt a lelkes örömet, amit boldog dédapánk ezen a nagy nemzeti ünnepen éreztek.

Most — kilencven év után — megint „Árpád ébredése”-t játszunk . . .

De milyen szomorú változások történtek azóta!

Akkor Pest kicsi volt, de nagy volt az ország. Most éppen fordítva van: Pest óriási arányokban megnövekedett, de országunk határai összeszűkültek.

Akkor tele voltunk hittel, reménnyel, lelkesedéssel s büszkén mutogathattuk Árpád apánknak nagy fejlődésnek indult nemzetünket. Most — meg kellett változtatni a darabot s a történelem fázisain el kellett vezetni Árpád apánkat egészen a szomorú máig . . .

Oh igen. Sok minden meg fog ismétlődni az ünnepi estén. A „hangászok” megint eljátsszák majd Heinisch ur nyitányát és Rózsavölgyi ur „Nemzeti örömhang”-jait, melyet „a” pesti magyar színház megnyitásának emlékére” szerzett. De ugy örülni, ahogy eleink kilencven év előtt örültek ezeknek a muzsikáknak, mi már nem tudunk, nem tudhatunk.

Ezelőtt, kilencven évvel, a megnyitó előadás napján a színházi pénztár tizenkét pengő krajeárért árulta Vörösmarty színháznyitó előjátékát . . .

„Árpád ébredés”-nek ebből az eredeti nyomtatványából a Nemzeti Színház mu-

zeumi könyvtára még mindig őriz egy csomó példányt. Ezeknek egy részét most is lehetne árusítani a Nemzeti Színház Muzéuma javára.

Oh igen. Ezt is meg lehet csinálni. És meg is kell csinálni.

De hát vissza tudjuk-e varázsolni a bűnös könnyelműséggel lerombolt régi színházat, ahol az a kilencven év előtti lélekemelő ünnep lefolyt? . . . És vissza tudjuk-e állítani az ország határait, ugy, ahogy akkor állottak . . . ?

„Árpád ébredésé”-nek eme régi nyomtatott példányaiból mindenképpen meg kell őriznünk néhányat, hogy a százéves évforduló is legyen belőlük.

Talán akkorra a régi telken már állani fog az új Nemzeti Színház . . .

És állani fognak a régi határok.

Pataki József